

§ 86 Klarläggande om den principiella ordning som gäller när en biskop vid en konflikt lämnar sin tjänst

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Växjö stift hamnade i en katastrofal situation, närmast kan den ses som unik, skriver utskottet. Det tycker inte jag. Den var nog unik och ändå inte.

En biskop blev utköpt, det var en smärtsam process. Anders Wejryd tog ansvar för det som var biskopskollegiets tillsyn och bad Ragnar Persenius ta sig an uppgiften. Jag måste säga att jag tyckte väldigt synd om Ragnar Persenius som fick arbeta mer än vad som var rimligt. Jag tyckte lika synd om Jan-Erik Forsberg och Stig Fransson, som var förtroendevalda med ett ansvar som överträffar allt vad man kan begära att man ska göra som fritidskyrkopolitiker. Det var sårikt, det var eländigt, och katastrofalt är bara det ord som sammanfattar vad det var. På något sätt kom vi igenom det hela. Men sedan tänkte vi, när vi hörde att anklagelsen var att stiftsstyrelsen gjort sig kvitt biskopen, att det här är rätt allvarligt. Får vi en sådan ordning att stiftet kan mäta biskopens längd, vikt och ålder och räkna ut vad det kostar att bli av med biskopen, då är det rätt katastrofalt och inte så unikt som man kunde tänka sig, eftersom vi ägnar oss åt att köpa ut kyrkoherdar när de liksom inte riktigt passar.

Så kan vi inte ha det i en episkopal kyrka. Biskopen måste sitta mycket trygg i sitt enmans- eller enkvinnsämbete. Alltså, ingen ska kunna komma åt biskopen, det måste vara grundregeln. Därför gillar jag inte när utskottet talar om *arbetsgivaren* som ska bära det ekonomiska ansvaret. Det är ingen relation arbetsgivare och arbetstagare, vad nu detta konstiga ord kan betyda. Biskopen är vigd efter ett val och insatt med räknenskap på den stora räknenskapsdagen inför Gud, så måste vi tänka på det hela. Det ska inte vara möjligt för en stiftsstyrelse att sätta sig vid skrivbordet med räknesnurrar och säga, vi blir av med honom om det kostar oss 5,2 miljoner kronor, och så tar vi beslutet och klubban går och ut åker biskopen. Flyttbussen hämtar. Det måste vara mycket mer komplicerat. Jag tror inte att det kommer att hända särskilt ofta. Jag hoppas att det aldrig mer kommer att hända, men det ska inte vara möjligt att en stark stiftsstyrelse ska kunna göra sig en obehaglig biskop kvitt.

Därför tänkte jag att det vore rimligare att man har ett gemensamt ansvar, att ingen biskop ska kunna sparkas utan att kyrkan på nationell nivå är indragen i processen. Inte heller att stiftet ensamt betalar pengarna utan att kyrkan på nationell nivå säger ok, vi har delat på ansvaret i processen, vi delar också på kostnaderna, för annars blir det för billigt för kyrkan på nationell nivå. Alltså delat ansvar, delad kostnad. Detta kostar oss kanske ett par miljoner, men det är kostnaden för att värna biskopsämbetet och biskopsämbetets integritet.

Herr ordförande, nu har jag faktiskt ett yrkande, bifall till motion 2010:74.

SVEN E KRAGH:

Ordförande, kyrkomötesvänner! När sårighet uppstår och när människor far illa på många olika sätt, och det är många som gör det, tycker vi i utskottet att det är viktigt att vi för den här diskussionen på ett sådant sätt att man inte raljerar över det ena eller det andra.

Vi vill först göra klart att den här situationen, hoppas vi och förutsätter från utskottets sida, ska betraktas som unik. Vi hänvisar i vårt betänkande till den tillsyn som Biskopsmötet ska ha, och det innebär att man också måste fundera över hur vi i kyrkan tar vara på varandra. Jag tror att man från Biskopsmötet har gjort allt man har kunnat för att den här sårigheten inte ska öka. Jag tror också

att det är en uppgift för stiftet, förtroendevalda i stift och kyrka att ta ansvar för det. Vi delar den uppfattningen som framgår av både motion 2010:74 och av det som Dag Sandahl har sagt här, nämligen att det på ett sätt är ett delat ansvar mellan stift och Svenska kyrkan på nationell nivå.

Men sedan kommer vi till det svåra, att diskutera om vem som är arbetsgivare i det här sammanhanget. Jag kan dela Dags grundsyn att vi inte skulle behöva tala om det på det sättet. Var och en av oss som har suttit i en stiftsstyrelse och fått åka till Stockholm och diskutera hur vi ska sätta löner på till exempel biskopar, inser att det också är ett svårt uppdrag som vi måste ta. Vi har därför bestämt i vår kyrka att löneansvaret och ansvaret för de förmåner som biskoparna har ligger på stiftet. I frågan om hur man ska hantera en sådan situation som så tragiskt har uppstått i Växjö stift, har man utgått från arbetsgivarfunktionen som har utövats av stiftet i den del när det gäller ekonomiska förmåner. Det har förts en dialog mellan stiftet och den nationella nivån som vi inte har anledning att gå in på. Det har slutat med att man har kommit till en uppgörelse, och ingen av parterna kan vara helt nöjd. Men det är väl så att ur såriga situationer måste vi hitta en väg, där vi både tar hänsyn till människor och kyrkans möjlighet att verka i stift och församlingar.

Från utskottets sida vill vi säga ett tack till Biskopsmötet och den tillsyn som har utövats genom den medverkan som både ärkebiskopen och Ragnar Persenius har utövat i det här sammanhanget. Vi hoppas att den här situationen är unik och ansvaret är medmänskligt i förbön för våra ledare i kyrkan, både för präster, förtroendevalda och andra biskopar.

Herr ordförande, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Jag kan leva med överenskommelsen som stiftsstyrelsen skrev under. Men alla förstår ju problemet att gå ut i stiftet och säga att så här mycket kostade det. Det är lättare att säga att Svenska kyrkan tar ett samlat och gemensamt ansvar. Vi tar en del och den nationella nivån tar en del. Vi löste det lite fiffigt och det har nog inte media uppmärksammat, för det togs av en extrautdelning. Vi kan säga att det inte är medlemsavgiften som går till den här kostnaden och det klarar vi oss kanske på, men jag är inte säker. Dialogen mellan nationell nivå och stift är inte den enda, den viktiga dialogen är mellan dem som betalar pengarna och stiftsstyrelsen. Det var många som inte var glada över att behöva betala för att biskopen skulle gå.

SVEN E KRAGH (REPLIK):

Uppgörelsen är gjord. Det finns säkert både vinnare och förlorare i den, men vi vill inte kommentera den här.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Herr ordförande! Jag är glad över att det är principiella frågor som har väckts med anledning av det som har skett, för det är vad vi kan diskutera här. Det hindrar inte att jag måste uttrycka min uppskattning till många av dem som gick in och hanterade detta. Min situation är ju som alla förstår lite speciell, eftersom det var det stift där jag hade varit biskop i elva år.

Det handlar om förtroende att vara biskop. Det var uppenbarligen alldeles naturligt för Växjö stift att inse att detta måste hanteras i kommunikation med kyrkan i övrigt. Vi kan säga att det här var en unik situation. Nästa gång, om det blir en nästa gång, så händer det på något annat sätt. Jag ser stora svårigheter i att

stadga någonting, men jag ser vikten av att vi inser hur beroende vi är av varandra i Svenska kyrkan när det gäller att möta våra medlemmar och att upprätthålla vår trovärdighet. Därför måste vi vara snabba och tydliga att kommunicera med varandra. Och det har man varit. Jag har ingen tvekan om att man kommer att vara det i andra krissituationer framöver. Jag uppskattar utskottets yrkande med andra ord.

När det gäller den andra punkten om arbetsgivare och löneutbetalare är det givet att det blir lättare att ha anställningsansvar om man inte behöver ta konsekvenserna. Vi har haft det uppe när man har önskat att stiftet ska betala församlingar för anställningar som har gått i kvav. Vi har varit mycket tydliga med att så kan det inte fungera. Man tar ett väldigt allvarligt ansvar när man anställer, och det är klokt att hålla samman ansvar och befogenheter. Därför är det rimligt att ansvaret för kostnader som dyker upp i ett sådant här fall också tas av den nivå där personen ifråga har sin verksamhet och har anställts.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Man kunde resonera som ärkebiskopen om det inte vore för ett mycket enkelt faktum, att Ansvarsnämnden för biskopar har prövat kandidaterna. De är ju som approberade när de blir biskopskandidater. Stiftet måste lita på att de ska kunna fungera och eftersom kyrkan på nationell nivå är inne i urvalsprocessen måste man ta gemensamt ansvar. En annan sak vore om stiftet självt anställde och gick ut och sökte vem man ville, men den ordningen har vi inte. Jag talar för delat ansvar. Det kostar ett par miljoner kanske för den nationella nivån, men det är vad det kostar att upprätthålla den episkopala strukturen, så som jag tänker.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD (REPLIK):

Domkapitlet behörigförklarar och yttrar sig vid tillsättningar men är för den skull inte ansvarig för att stå för om en anställning upphör för en kyrkoherde eller komminister. Vi måste faktiskt hålla isär det här. Bara för att man yttrat sig och behörighetsprövat är det inte detsamma som att man har anställt.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Resonerar man så kan vi få samma effekt som när det gäller kyrkoherdar, att då blir de utköpta efter hand, och det är just det jag är rädd för. Det är nästan lite underligt att det är jag som är den mest episkopale i det här sammanhanget.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD (REPLIK):

Nej, det tycker jag inte alls att det är så underligt. Där ser vi hur oerhört viktigt det är att vi upprätthåller både engagemanget för vilka vi väljer till biskop, att vi upprätthåller diskussionen, att vi ser till biskopsämbetets väldigt speciella ställning, där man ska kunna vara ordförande trots att man då och då är i minoritet, man ska både kunna vara långsiktig och kortsiktig. Det är väldigt speciella krav som ställs. Vi måste ta på allvar att det är en svår uppgift, och vi måste vara mycket noga vid tillsättningarna.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Herr ordförande, vänner i Kyrkomötet! Att vara biskop är som Anders Wejryd sa ett förtroendeuppdrag, ett ledarskapsuppdrag. Då kan det också hända att relationer går sönder och även att människor går sönder. Det är viktigt att säga

att det inte finns någon enkel förklaring när man hamnar i en sådan svår situation, utan det är alltid väldigt komplicerat.

Vi har i vårt land en arbetsmiljölågstiftning, den gäller också vår kyrka och den gäller också för biskopar, och därför kan naturligtvis inte en arbetsgivare undandra sig det ansvaret. Varje alternativ i en sådan här situation kostar pengar, och lösningen i det aktuella fallet är inte den dyraste som man kan förutse. I grunden är det allvarligaste att relationer går sönder och att förtroende skadas, och därför måste man också kunna hitta en lösning. Förhoppningsvis är detta något som vi inte drabbas av under de närmaste hundra åren. Om man tittar på det som har publicerats kan var och en inse att verkligheten var komplicerad.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Herr ordförande! Det är sant att det var en svår verklighet. Men det är nästan lite egendomligt att det är stiftet som måste övertyga och efteråt säga att biskopen som slutade inte därmed är oduglig i alla sammanhang. Det är vi som nu får säga att han har skrivit goda böcker, han håller goda föredrag, han kan betyda något för kyrkolivet. Det finns fler aspekter men jag känner att stiftet ett tag lämnades rätt ensamt om att ta det ekonomiska ansvaret. Jag vill inte att vi ska stå ensamma att försvara kompetensen hos den som lämnar en viss uppgift. Vi måste hålla ihop det här.